HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דרך עליו חייב התם לא נח הכא נח: [א]אחרים אומרים [א]אסקופה משמשת שתי רשויות בזמן שהפתח פתוח כלפנים פתח נעול כלחוץ ואף על גב דלית ליה לחי [ב]והאמר רב חמא בר גוריא אמר רב תוך הפתח צריך לחי אחר להתירו וכי תימא דלית ביה ד' על ד' והאמר רב [ג]חמא [ד]בר גוריא אמר רב תוך הפתח אע"פ שאין בו ד' על ד' צריך לחי אחר להתירו אמר רב יהודה אמר רב הכא באיסקופת מבוי עסקינן חציו מקורה וחציו שאינו מקורה וקירויו כלפי פנים פתח פתוח כלפנים פתח נעול כלחוץ רב אשי אמר לעולם באיסקופת בית עסקינן וכגון שקירה בשתי קורות שאין בזו ארבעה ואין בזו ארבעה ואין בין זו לזו שלשה ודלת באמצע פתח פתוח כלפנים פתח נעול כלחוץ: [ה]ואם היתה איסקופה גבוהה י' ורחבה ד' הרי זו רשות לעצמה מסייע ליה לרב יצחק בר אבדימי דאמר רב יצחק בר אבדימי אומר היה רבי מאיר [ו]כל מקום שאתה מוצא ב' רשויות והן רשות אחת כגון עמוד ברה"י גבוה י' ורחב ד' אסור לכתף עליו גזירה משום תל ברה"ר:

מתני'

דרך עליו. שהגביהו למעלה מי' דלא שליט ביה אויר רה"ר והוי מקום פטור: **חייב.** כי הדר אנחיה ואע"ג דדרך מקום פטור אזל: **לא נח.** במקום פטור והויא ליה עקירה מרה"ר והנחה ברה"ר: **הכא נח.** במקום פטור ביד העומד על האסקופה: **פתח פתוח כו'.** קס"ד במבוי שהכשירו בלחי ולחיו לפנים מן האסקופה והיינו דקא מתמה ואע"ג דלית ליה לחי מבחוץ והא אמר רב חמא כו': **תוך הפתח.** של מבוי דהיינו רחב האסקופה: **צריך לחי אחר להתירו.** שהלחי המתיר את המבוי סתמיה נגד האסקופה וזקוף עליה וקסבר אסור להשתמש נגד הלחי אלא מחודו הפנימי ולפנים הוי היכר המחיצה: **וכ"ת דלית ביה רחב ד'.** במשך עובי החומה לפיכך אינה רשות לעצמה ומותר להשתמש כנגד הלחי מחודו החיצון שהוא שוה לאסקופה אצל רה"ר ואין לך לחי גדול מעובי החומה שמכאן ומכאן שבהם המבוי ניתר: **הכא באסקופת מבוי עסקינן.** כדקאמרת אבל לא במבוי שהכשרו בלחי אלא במבוי שהכשרו בקורה וקורת המבוי שיעור רחבה טפח בפ"ק דעירובין (דף יג:) והאסקופה ועובי הפתח מסתמא רחבים הם נמצא חציו של עובי הפתח מקורה וחציו אינו מקורה וכגון שהניח הקורה כלפי פנים לצד המבוי הלכך פתח פתוח כלפנים מחוד החיצון של קורה ולפנים וסבר לה כמ"ד מותר להשתמש תחת הקורה או משום טעם דהיכרא מלבר כדמפרש פלוגתייהו בעירובין (דף ח:) או משום דקורה משום מחיצה דאמרינן חודה החיצון יורד וסותם: **פתח נעול.** והדלת שוקף בפני האסקופה הפנימית וכל האסקופה חוץ לדלת כלחוץ ואפילו תחת הקורה דכיון דנסתם המבוי בטלה לה קורה וליכא למימר יורד וסותם דכל מחיצה שאין בין חלל המחיצות ד' אינן מחיצות ולא שייכא בהו תורת גוד אחית. ולהכי לא אוקמא באסקופת בית דסתם בית פתח שלו יש לו משקוף מלמעלה ונמצא עובי הפתח כולו מקורה ואפילו פתח נעול אמרינן יורד וסותם שהרי יש בחלל עביו ד' מן הדלת לסתימת פי התקרה. וה"ה דמצי לאוקמא כולו מקורה אלא שאין ברחב עביו ד' אלא משום דסתם עובי החומה אינו פחות מד': **באסקופת בית.** שכולו פתח מקורה. והיינו טעמא דפתח נעול כלחוץ כגון שקירה עובי הפתח בשתי קורות דאילו תקרה שיש בה ד' אמרינן בה יורד וסותם ותו לא אתי נעילת דלת ומבטל למחיצה ואפילו הוא שוקף באמצעיתו דלא דמי למבוי דקורת מבוי קצרה היא ולא הוכשרה אלא למבוי הלכך פתח נעול בטלה מתורת קורה דהא אזל ליה מבוי אבל תקרת ד' לא בטלה ירידת סתימתה בנעילת דלת דהלמ"מ הוא גוד ולבוד ודופן עקומה במקום ד' והכא טעמא משום דשתי קורות הוו שאין בזו ארבעה ולא בזו ארבעה ולא ביניהן ג' והדלת מתוקן להיות נועל באמצע הלכך פתח פתוח כלפנים דכיון דאין ביניהם ג' אמרינן לבוד והוי כחדא ופיה החיצון יורד וסותם דהא השתא אית בה ד': **פתח נעול כלחוץ.** כיון דבאמצע הוא נמצא הוא מפסיק ביניהן ומחלקן זו מזו שאינן נראות יחד לומר בהן לבוד וליכא למימר בחיצונה פיה יורד וסותם דהא לית בה ד': **ואם היתה אסקופה גבוהה י' כו'.** סיפא דמילתא דאחרים דברייתא דלעיל והדר נקיט לה לפרושה כמו אמר מר: **רשות לעצמה.** ואין מטלטלין בה אפילו מן הבית ואף על גב דשניהם רה"י: **אומר היה ר"מ.** דהוא אחרים כדאמרינן בהוריות[ז]: **והן רשות אחת.** דשניהן רה"י אלא שזה נמוך וזה גבוה: **כגון עמוד ברה"י כו'.** אסור לכתף עליו מן החצר: **משום תל ברה"ר.** גבוה י' ורחב ד' דהוי רשות היחיד דאיכא חיובא דאורייתא מרשות הרבים לכתף עליו:

מתני'

אע"ג דלית ליה לחי כו'. פרש"י דס"ד דמיירי באסקופת מבוי שהכשירו בלחי ולא נהירא מדקאמר בסמוך לעולם באסקופת בית[א] אלא נראה[ב] דמיירי בכל אסקופה בין דמבוי בין דבית בין דחצר ונקט אע"ג דלית ליה לחי משום מבוי דבית וחצר אינו ניתר בלחי וקורה אלא בפסים א"נ נקט לחי משום דבית וחצר נמי ניתרין בלחי מכאן ולחי מכאן ומיירי דקיימא אסקופה כנגד עובי החומה דהיינו בין לחיים שהוא תוך הפתח והדלת עומדת אצל עובי החומה של צד פנים ולהכי פתח פתוח כלפנים שאותו עובי רה"י גמורה היא שיש לה ג' מחיצות ב' מחיצות מעובי החומה ושלישית לצד פנים אע"פ שמצד רביעית הוא פרוץ במלואו אפ"ה כיון שהפתח פתוח בטל אותו עובי למה שבפנים שיש לו ד' מחיצות פתח נעול כלחוץ דכיון שהוא נעול אינו בטל למה שבפנים והוי כנפרץ במלואו למקום האסור ולאו דוקא כלחוץ[ג] דהא רה"י גמורה היא מדאורייתא כיון שיש לה ג' מחיצות ואסור לטלטל משם ולחוץ אלא קרי כלחוץ לפי שאינה כלפנים ואסור לטלטל מבפנים לעובי הפתח דרך נקב אם יש בדלת א"נ יש ליישב כלחוץ כגון שפתוח לכרמלית אבל באסקופה כולה ברה"ר חוץ לעובי החומה ליכא לאוקמא דאי לאו גבוה ג' אפילו פתח פתוח הויא כלחוץ דהוי רה"ר[ד] ואי גבוה ג' ורחבה ד' כרמלית היא ולא הויא לא כלחוץ ולא כלפנים ואם אינה רחבה ד' מקום פטור הוא ולעולם הוא כלפנים וכלחוץ[ה] ואי קיימא כולה לפנים[ו] א"כ לעולם הוא כלפנים וא"ת כיון דמיירי באסקופת בית א"כ מאי פריך אע"ג דלית ליה לחי והא אסקופת בית מסתמא מקורה הוא[ז] ואית לן למימר פי תקרה יורד וסותם ואור"י דע"כ באינו מקורה איירי דבמקורה אפילו פתח נעול נמי כלפנים: **תוך הפתח אע"פ שאין בו ד' צריך לחי אחר להתירו.** וא"ת לרבא דמוקי לה בפ' קמא דעירובין (דף ט. ושם) דהיינו דוקא בפתוח לכרמלית משום דמלא מין את מינו ונעור[ח] לוקי הכא בפתוח לרה"ר ולאביי נמי דלא מפליג התם בין פתוח לכרמלית בין פתוח לרה"ר נוקי באסקופה גבוה ג'[ט] דבפ"ק דעירובין (ג"ז שם) מוקי אביי הא דצריך לחי אחר להתירו בדליכא אסקופה ג' או בדליכא אסקופה כלל ואמאי דחיק רב לשנויי בע"א וי"ל דלא מצי לאוקמי הכי דא"כ אפילו נעול נמי כלפנים[י] וכי קאמר וכי תימא דלית ביה ד' הוה מצי למיפרך א"ה אפילו נעול נמי: **אמר רב יהודה אמר רב הכא באסקופת מבוי עסקינן.** דוקא באסקופת מבוי פתח פתוח כלפנים כיון שהקורה ראויה להתיר את המבוי אע"פ שמבוי זה א"צ לקורה שהרי יש לו ד' מחיצות שהפתח והדלת ברביעית מ"מ כיון שראויה להתיר את המבוי[יא] מצטרף יחד[יב] והוי כאילו מקורה ד' טפחים[יג] אבל באסקופת חצר ובית כיון שהקורה אינה ראויה להתיר שם אפילו פתח פתוח הוי כלחוץ הואיל ואינו מקורה אלא חציה ודוקא נקט הכא חציו מקורה דבכולה מקורה אפילו נעול כלפנים דסתם אסקופה שהיא תוך הפתח רחבה ד' אף על גב דאוקי אסקופה דאיירי בה ת"ק באינה רחבה ד' התם מיירי בעומדת חוץ לעובי הפתח ודוקא קירויו כלפי פנים אבל כלפי חוץ אפילו נעול הוי כלפנים[יד] דקסבר רב חודו החיצון יורד וסותם כדמסיק בפ"ק דעירובין (דף ח:) וה"ה דהוי מצי למנקט טפח א' מקורה וקירויו באמצעו בלבד שיהא פחות מארבע מחודו החיצון של אותו טפח עד הדלת[א]: **גזירה** משום תל ברה"ר. אומר ר"י דמבית לעלייה לא אסר ר"מ לטלטל דלא יבא לטלטל בכך מרה"ר לעלייה דמינכר מחיצתא ולא טעו אינשי בהכי אלא דוקא תל ברה"י גזר אטו תל ברה"ר דליכא מחיצות ובריש כל גגות (עירובין דף פט: ושם) [טו]מפרש דלא אמר ר"מ אלא כגון עמוד ואמת הריחים דקביעי אבל לא מכתשת ודברים המטלטלים ואומר ר"י דאע"ג דקי"ל כר"מ בגזירותיו אפילו לגבי רבים כדמוכח בריש אע"פ (כתובות ד' נז.) גבי הא דאמר ר"מ אסור להשהות אשתו אפי' שעה אחת בלא כתובה[טז] הכא אין הלכה כר"מ דבפ' כל גגות (עירובין ד' נא. ושם) פסקינן בהדיא הלכה כר"ש דפליג עליה וקאמר א' גגות וא' חצרות וא' קרפיפות רשות אחת הן לכלים ששבתו בתוכן ושרי לטלטל מגג לחצר:

מסורת הש"ס

א) [לעיל ו.], ב) עירובין ט., ג) [שם], ד) ס"א חנן בר רבא, ה) [לעיל ו.], ו) [עירובין פט. צ:], ז) [דף יג:],

מוסף רש"י

דרך עליו. למעלה מראשו, שעקרו מרה"ר והוליכו דרך למעלה מראשו והניחו לסוף ארבע, חייב. ואע"ג דאוירא מקום פטור, דגבוה עשרה ואין בו מקום רוחב ארבע, כיון דלא נח במקום פטור לא מהני (ערובין צח.). **אסקופא משמשת שתי רשויות.** פעמים שהיא משמשת בתורת רה"י ופעמים כרה"ר (לעיל ו.). **תוך הפתח.** כגון מבוי שיש פלימין רחבים לפתחו מכאן ומכאן והן הן לחיים שלו צריך להעמיד לחי אחר מבחוץ, אם ירצה להשתמש בין הפלימין (ערובין ט.). **כל מקום שאתה מוצא שתי רשויות.** שעומדות כל אחת לבדה, והן רשות אחת. שם אחת להן שתיהן רשות היחיד, כגון עמוד. גבוה עשרה בחצר, אסור לכתף עליו. מן החצר, ואע"פ שרשות חצר עולה עד לרקיע, גזירה משום תל. גבוה י' ברה"ר דהוי רה"י דלא ליתי לכתופי עליה (שם פט.).

רבינו חננאל

ושנינן הא דרבא (בדנח) [בדלא נח] לפיכך חייב, והא (בדלא נח) [בדנח], פי' דרך עליו, שהעבירו על עצמו מימינו ומשמאלו. הא דאחרים דאמרי אסקופה משמשת ב' רשויות, פשוטה היא.

עין משפט נר מצוה

נב א ש"ע א"ח סי' שמו סעיף ג בהג"ה:

תוס' ישנים

א) אמר מהר"מ ה"מ למינקט וקירויו כלפי חוץ וכגון שהדלת עומדת באמצע עובי הפתח אבל הקירוי אלא דרך הדלת לעמוד כולה בפנים והא דלא אוקימנא בלחי כדס"ד וכגון שהלחי באמצע האסקופה ואין משם עד הדלת ד' שמא לפי שאין דרך להעמיד לחי באמצע האסקופה אלא או בפנים או בחוץ או כמו שתירץ מהר"מ דלחי הוי משום מחיצה ואפילו נעול הוי כלפנים ואע"ג דליכא ד' כמו תקרת ד' דאפילו נעול יורד וסותם:

מוסף תוספות

א. מכלל דס"ד דמעיקרא נמי מיירי אף באסקופת בית, אלא דרב יהודה אוקומה באסקופת מבוי דוקא. תוס' הרא"ש. ב. לפרש דס"ד השתא. תוס' הרא"ש. ג. שיהא מותר לטלטל מרה"ר עליו. תוס' הרא"ש. ד. [ד]מידרס דרסי לה רבים. תוס' הרא"ש. ה. בין פתח פתוח בין פתח נעול. תוס' הרא"ש. ו. מעובי הכותל. תוס' הרא"ש. ז. [ו]סתם אסקופה רחבה ארבע. תוס' הרא"ש. ח. אבל פתוח לרה"ר מותר להשתמש בשאינו רחב ד' דאין מצטרף חלל שלו לרה"ר. תוס' הרא"ש. ט. ואינה רחבה ד' ובכי האי גונא מפליג התם. תוס' הרא"ש. י. דאי בפתוח לרה"ר כיון דאין בו ארבע על ארבע הוי מקום פטור. תוס' עירובין ט. [או] כיון דגבוהה ג' ואינה רחבה ארבעה הוי מקום פטור. תוס' הרא"ש. יא. אם לא היה לו דלת גם עתה נמי מותרת כי. פסקי הרא"ש סימן י"ז. יב. עם המבוי כשהפתח פתוח. תוס' הרא"ש. יג. [ו]אפילו מה שעומד חוץ לקורה כלפנים דכיון דקורה זו להכשיר המבוי היא באה וגם להכשיר תחתיה, וכל האסקופה היא מקום אחד נגרר מה שלחוץ כלפנים. ריטב"א [עי' מהרש"א] אבל בתוס' הרא"ש כתוב: משום דקאסבר ליה מותר להשתמש תחת הקורה. יד. אע"פ שאין הקירוי רחב ד' כיון שיש ארבעה משפת הקורה עד הדלת מקום חשוב הוא ושם מבוי עליו ומצטרף עם המבוי ומתירתו הקורה אפילו פתח נעול. תוס' הרא"ש. טו. נמי. תוס' הרא"ש. טז. אע"ג דרבנן פליגי עליה התם ואמרי משהה אדם את אשתו שתים ושלש שנים בלא כתובה, מ"מ נראה. תוס' הרא"ש.